

प्राथमिक शिक्षकांच्या समस्या व त्यावर
उपाययोजना.

महाराष्ट्र शासन,
नगर विकास विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक-जीईएन १०१०/१२६१/सीआर-३७२/१०/नवि-१४,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२, दिनांक २० एप्रिल, १९९३.

निर्णय

राज्यातील नगरपालिकांच्या प्राथमिक शिक्षकांचे पगार, निवृत्तीवेतन, उपदानाची रक्कम इत्यादी अदायगी काही ठिकाणी वेळेवर केली जात नाही. त्यांना भविष्य निर्वाह निधीच्या शिल्लकीबाबत माहिती मिळत नाही, अशा अनेक बाबी शासनाच्या निदर्शनास आल्या आहेत. शासनाने वेळोवेळी अशा सर्व बाबींवर कार्यवाही योग्य पध्दतीने व योग्य-वेळी करण्यात येते हे पाहण्याची जबाबदारी प्रत्येक शिक्षण मंडळाची/नगरपालिकेची असून त्याकडे दुर्लक्ष होणे योग्य नाही असे आदेश काढले आहेत. आता नगरपालिका प्राथमिक शिक्षकांच्या या संदर्भातील सर्व तक्रारी/अडयणी/अनियमितता दूर होण्याच्या दृष्टीने शासन असे आदेश देत आहे की, वरील प्रत्येक बाबींचे विनियमन पुढील परिच्छेदांमध्ये विहित केल्याप्रमाणे काटेकोरपणे करण्यात यावे.

०२.

वेतन अदायगी -

अ] प्राथमिक शिक्षकांच्या पगारावर होणा-या खर्चापोटी व अन्य अनुज्ञेय खर्चावर प्रत्येक "अ" वर्ग नगरपालिकेला अशा खर्चाच्या ८० टक्के, "ब" वर्ग नगरपालिकेला ९० टक्के व "क" वर्ग नगरपालिकेला १०० टक्के शासकीय अनुदान दिले जाते. तसेच शासनाने शासन अधिसूचना, शालेय शिक्षण विभाग, क्रमांक-रमससबो-१९९२/[६१७२]/प्राशि-३, दिनांक ५ ऑगस्ट, १९९२ अन्वये अनुदान थेट शिक्षण मंडळात देण्याचे आदेश दिले आहेत. ज्या ठिकाणी शिक्षण मंडळे आहेत तेथे थेट शिक्षण मंडळाकडे व जेथे ती नाहीत तेथे नगरपालिकांकडे हे अनुदान सुपूर्द केले जाते. या अनुदानाची रक्कम फक्त वेतन, निवृत्ती-वेतन अदायगीसाठी व अनुज्ञेय बाबींसाठीच करणे सर्व नगरपालिकांची आणि सदर खर्चाची उर्वरित २० टक्के व १० टक्के रक्कम वेळीच अदा करणे अनुक्रमे "अ" व "ब" नगरपालिकांची जबाबदारी आहे. असे असतानाही काही ठिकाणी शासकीय अनुदानाचा अन्य प्रयोजनासाठी वापर करण्यात येतो व उर्वरित २० टक्के व १० टक्के रक्कम वेळीच उपलब्ध करून देण्यात येत नाही, ही अंभीर स्वरूपाची अनियमितता आहे. यावर कायम स्वरूपाची उपाय-योजना म्हणून करावयाची कार्यवाही खालीलप्रमाणे विहित करण्यात येत आहे.

ब] ज्या ठिकाणी शिक्षण मंडळ नसेल तेथे प्रत्येक नगरपालिकेने अनुसूचित वेंकट "स्पेशलिज्म कॉन्सिल प्रायमरी स्कूल फंड" * या नावाचे स्वतंत्र फंडिंग हात उघडावे. हे खाते उघडतानाच या खात्यामध्ये रक्कम जमा करण्याचे निष्ठा काढण्याचे पूर्ण अधिकार एकट्या मुख्याधिका-यांना देण्यात येत आहेत. यास्तविक तसे अधिकार स्थानिक लेखा संहितेच्या तरतुदी-नुसार ठरविलेल्या बाब असल्याने मुख्याधिका-यांना आहेत. ज्यावेळेस या खात्यामधून भावकरी व संश्लेषण करण्याची

नगर-
पालिकेच्या
ठिकाणाचे
नाम

सर्व व्यवहार मुख्याधिकारी स्वतःच्या सही शिक्क्याने एकटेच करण्यास तक्षम असल्याचे घोषित करण्यात येत आहे.

क] ज्या ठिकाणी शिक्षण मंडळ नसेल त्या नगरपालिकांसाठी शिक्षण खात्याकडून मिळणारे पगार, निवृत्तीवेतन, उपदान, थकबाकी, अनुज्ञेय बाबींवरील खर्च इत्यादी प्राथमिक शाळांसाठी देण्यात येणा-या सर्व अनुदानाबाबतचे एप्रिल, १९९३ पासूनचे धनादेश यापुढे नगरपालिकेच्या नावे न काढता या खर्चाच्या खात्याच्या नावे म्हणजे "म्युनिसिपल कौन्सिल प्रायमरी स्कूल फंड" *----- *नगर-पालिकेच्या ठिकाणाचे नाव.

या खात्याच्या नावे काढण्यात येतील आणि वरील खात्यात जमा करण्यासाठी नगरपालिकेकडे पाठविण्यात येतील.

ड] ज्या ठिकाणी शिक्षण मंडळे नसतील तेथे येथून पुढे, म्हणजे एप्रिल, १९९३ पासून पुढे, जिल्हाधिका-यांनी "अ" व "ब" नगरपालिकांना देण्यात येणा-या महागाई भत्ता अनुदानातून पुढील तीन महिन्यांच्या नगरपालिका प्राथमिक शिक्षकांच्या निवृत्ती वेतन, पगारावरील व मान्य बाबींवरील खर्चाच्या एकूण रकमेचा, अनुक्रमे २०% किंवा १०% म्हणजेच शिक्षण विभागाकडून मिळणा-या अनुदानाच्या २५% किंवा १००% नगरपालिकेच्या हिश्याची रक्कम कपात करून वरील खात्याच्या नावे स्वतंत्र धनादेश वरील खात्यात जमा करण्यासाठी नगरपालिकेकडे पाठवावा.

इ] ज्या ठिकाणी शिक्षण मंडळे असतील तेथे जिल्हाधिका-यांनी नगरपालिकेच्या हिश्याची पुढील ३ महिन्यांची रक्कम एप्रिल, १९९३ पासून वरीलप्रमाणे महागाई भत्ता अनुदानातून कपात करून त्या रकमेचा स्वतंत्र धनादेश शिक्षण मंडळाकडे त्याच्या नावे परस्पर धनादेशद्वारा सुपूर्द करावा व नगरपालिकांना याबाबत माहिती घावी, म्हणजेच ही रक्कम नगरपालिकेकडे पाठविण्यात येऊ नये.

फ] नगरपालिकेच्या हिश्याची रक्कम वरीलप्रमाणे कपात करण्यासाठी नगरपालिका प्राथमिक शिक्षकांचा पगार व इतर सर्व अनुज्ञेय बाबींवरील पुढील तीन महिन्यांचा खर्चाचा त्रैमासिक अहवाल यथासंबंध नगरपालिका मुख्याधिका-यांनी/शिक्षण मंडळ प्रशासन अधिका-यांनी जिल्हाधिका-यांकडे आगाऊ पाठविता पाहिजे.

ग] वरील "फ" प्रमाणे अहवाल प्राप्त झाल्याशिवाय जिल्हाधिका-यांनी महागाई भत्त्याची उर्वरित अनुदानाची देय रक्कम देखील नगरपालिकेच्या वितरीत करून देऊ नये. फक्त एप्रिल, १९९३ बाबत असा अहवाल न प्राप्त झाल्यास हिश्याची रक्कम कपात करून उर्वरित रक्कम वितरीत करण्यास हरकत नाही.

ह] संचालक, शालेय शिक्षण विभाग यांनी शासकीय अनुदानाची रक्कम वित्तीय वर्षाच्या पहिल्या सहा महिन्यांसाठी एप्रिल मध्ये, पुढील तीन महिन्यांसाठी सप्टेंबर व उर्वरित तीन महिन्यांसाठी डिसेंबरमध्ये वितरीत करण्यात येईल असे पहावे. तसेच जिल्हाधिका-यांनी महागाई भत्त्यातून कपात करून घावयाची रक्कम डिसेंबर महिन्याच्या १५ दिवसांपूर्वी मार्च १९९४ मध्ये वितरीत करावी.

वरील परिच्छेदात सांगितलेले वेतन, निवृत्तीवेतन इत्यादी सर्व बाबींपैकी संपूर्ण रक्कम "युनिटिपल कौन्सिल प्रायमरी स्कूल पॅड" मध्ये जमा होणार असल्याने नगरपालिका प्राथमिक शिक्षकांची वेतन व निवृत्ती वेतन अदायगी बँकेमार्फत करणे तत्क्षेत्र असणे. हेक ओक महाराष्ट्राची सामान्यतः अशी व्यवस्था करण्याची सवारी असते. इतर अनुसूचित बँका देखील अशा प्रकारे व्यवस्था करण्यास सक्षम असतीलच. यामाठी ज्या बँकेत नगरपालिकेने "युनिटिपल कौन्सिल प्रायमरी स्कूल पॅड" - असे खाते उघडले असेल, त्याच बँकेमध्ये सर्व नगरपालिका प्राथमिक शिक्षकांनी बँक घेतून खाते उघडावीत. शिक्षकांना आवश्यकतेनुसार मोठ्या पध्दतीत विविध भागांमध्ये अशी खाती उघडण्यात येणे सोयीचे असल्याने नगरपालिकांनी तसे प्रयत्न करावेत. याचा "युनिटिपल कौन्सिल प्रायमरी स्कूल पॅड" नगरपालिकांच्या सोयीनुसार, पुण प्रकृत एकाच बँकेत उघडावे. प्रत्येक महिन्याच्या २२ तारखेच्या आत नगरपालिका प्रत्येक शिक्षकाच्या त्या महिन्याच्या वेतन/निवृत्तीवेतन रक्कम वर्गविभागी यादी बँकेकडे पाठवावी. उदा. १ मे, १९२३ रोजी शिक्षकांना देण्यात येणाऱ्या एप्रिलच्या वेतन/निवृत्तीवेतनाची यादी (ज्यामध्ये बँकेच्या आवश्यकतेनुसार शिक्षकांची नावे, खाते क्रमांक वेतन/निवृत्तीवेतन वर्गयोग व स्कूल प्रकम इत्यादी समाविष्ट असेल.) एप्रिलच्या २२ तारखेच्या आत बँकेकडे पाठवावी. बँकेत त्यांच्या खात्यातून म्हणजे युनिटिपल कौन्सिल प्रायमरी स्कूल पॅड खात्यातून प्रत्येक शिक्षकाच्या खात खात्यात पाठविलेली रक्कम वर्ग करण्यात येऊन संगतीपत्र घावे व बँकेच्या खात्याबतील इतर अनुसूचित बाबींची पूर्तता करावी. यामुळे सर्व नगरपालिका प्राथमिक शिक्षकांना प्रत्येक महिन्याच्या २ तारखेच्या आत अदायगी प्राप्त होईल. वेतन व निवृत्तीवेतन व्यतिरिक्त इतर अदायगी देखील बँकेमार्फत करण्याची व्यवस्था करावी. ज्या ठिकाणी शिक्षण मंडळे असतील त्यांनी देखील वरील कार्यपध्दतीचा अवलंब करावा व नगरपालिका प्राथमिक शिक्षकांचा पगार, निवृत्तीवेतन इत्यादी अदायगी बँकेमार्फत करावी.

वरीलप्रमाणे व्यवस्था दिनांक ५ जुन, १९२३ पूर्वी न करणा-या नगरपालिकांच्या खाबतीत जिल्हाधिका-यांना उचित कार्यवाही करावी.

म] वरीलप्रमाणे शालेय शिक्षण विभागाकडून शासकीय अनुदानाची व नगरपालिकेच्या हिश्याची रक्कम यामुळे वेळेवर प्राप्त होणार असल्याने प्राथमिक शिक्षकांचा पगार, निवृत्तीवेतन, उपदान, थकवाची इत्यादी सर्व प्रकारची अदायगी विनाचिंलंब अदा करण्यात कोणतीही अडचण असणार नाही. त्यामुळे अशा अदायगीच्या खाबतीत चिंलंब किंवा कोणत्याही प्रकारे कसूर झाल्यास मुख्याधिका-यांना/शिक्षण मंडळाच्या प्रशासन अधिका-यांना वैयक्तिकरित्या जबाबदार धरण्यात येऊन त्यांचेविषय गंभीर कार्यवाही करण्यात येईल.

अ) प्राथमिक शिक्षकांच्या निवृत्ती वेतनाच्या खर्चापोटी शासनाकडून विहित प्रमाणात अनुदान दिले जाते. परंतु असे निर्दिष्टात आले आहे की, शिक्षक निवृत्त होण्याच्या तारखेपूर्वी एक वर्ष अगोदर निवृत्ती वेतनाबाबतची प्रकरणे तयार करण्याच्या व किमान सहा महिने अगोदर निवृत्तीवेतन निश्चितीसाठीच्या कार्यवाहीला प्रारंभ केला जात नाही. परिणामी निवृत्ती वेतन मंजूर होण्यास विलंब होतो व तात्पुरते निवृत्ती वेतन प्रदीर्घ काळापर्यंत दिले जाते किंवा अशी प्रकरणे दुर्लक्षित जातात. निवृत्त्यांना आर्थिक अडचणीस तोंड द्यावे लागते. निवृत्ती वेतनाची प्रकरणे योग्य वेळी तयार करून, निवृत्ती वेतन निवृत्तीनंतर लगेचच व विना विलंब दिले जाईल, असे पाहण्याची प्राथमिक जबाबदारी यथासंबंध नगरपालिका किंवा शिक्षण मंडळातील प्रशासकीय/प्रशासन अधिकारी [अॅडमिनिस्ट्रेटिव्ह ऑफिसर] यांची आहे. त्यामुळे प्राथमिक शिक्षकांच्या निवृत्ती वेतनाच्या अदायगीच्या विलंबाबाबत त्यांना वैयक्तिकरीत्या जबाबदार धरण्यात यावे व त्यांच्या विरुद्ध कारवाई करण्यात यावी.

* नगर-
पालिकाच्या
ठिकाणाचे
नाम

ब) निवृत्ती वेतनापोटी प्राप्त होणा-या शासकीय अनुदानाचा धनादेश यापुढे वरील परिच्छेद २(ब) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे उघडलेल्या "म्युनिसिपल कॉमिन्सल ग्रायमरी स्कूल फंड" या नावेच काढण्यात यावे व नगरपालिका मुख्याधिका-यांनी तो या स्वतंत्र खात्यात जमा करावा. फक्त निवृत्तीवेतन अदायगीसाठीच त्याचा वापर करावा. ही जबाबदारी पूर्णतः नगरपालिका मुख्याधिका-यांची आहे. त्याचप्रमाणे शिक्षण मंडळाच्या प्रशासन अधिका-यांची सदरील अनुदान फक्त निवृत्ती वेतन अदायगीसाठीच करण्यात येईल असे पाहण्याची जबाबदारी आहे.

क) शिक्षण मंडळाने/नगरपालिकेने प्रत्येक वर्षी नोव्हेंबर मध्ये पुढील वर्षात निवृत्त होणा-या निवृत्तींची संख्या व आवश्यक अनुदानित वाढीव अनुदानाबाबत शिक्षण संचालकाकडे स्वतंत्र अहवाल पाठवावा. प्रत जिल्हाधिका-यांकडे पाठवावी.

ड) निवृत्ती वेतन विषयक प्रकरणे वेळीच हाताळण्यात व निवृत्ती वेतन अदायगीत होणा-या विलंबाबाबत निवृत्तीवेतन प्रकरणे हाताळणा-या लिपिकासह संबंधित सर्वांविरुद्ध गंभीर दखल घेण्यात येईल याची सर्व संबंधितांनी नोंद घ्यावी.

०४.

भविष्य निर्वाह निधी हिशेब खातेपुस्तिका

अ) प्राथमिक शिक्षकांच्या पगारातून भविष्य निर्वाह निधीसाठी कपात केलेल्या रकमेबाबत त्यांना माहिती दिली जात नाही, हे योग्य नाही. भविष्य निर्वाह निधी कपातीबाबत प्राथमिक शिक्षकांना माहिती दिलीच पाहिजे. यासाठी सोबतच्या नमुन्यातील भविष्य निर्वाह निधी खाते

* ३६
वर्षांच्या
सेवेसाठी

पुस्तिकेत दरमहाची माहिती परावी. नगरपालिकेने या पुस्तिका ठापून घ्याव्यात. पुस्तिकेतील वार्षिक वेळेबाच्या तबती [आतील पानावरील प्रकुर] चक्रगुदित केलेल्या नमुन्याप्रमाणे त्थारण्यात यावा. अशा प्रकारे त्थारित पुस्तिकेत आतील पाने [पाठपोट लिहून] * ३६ पेक्षा कमी नसावीत. अशा पुस्तिका दर नगरपालिका प्राथमिक शिक्षकांना पुरवाव्यात. ज्या ठिकाणी शिक्षण सुरु असतील त्या ठिकाणी देखील नगरपालिकांनी अशा पुस्तिका ठापून घ्याव्यात, व त्या नगरपालिका शाळेतील सर्व शिक्षकांना पुरवाव्यात.

ब) प्रत्येक प्राथमिक शाळेच्या मुख्याध्यापकांनी त्यांच्या शाळेतील सर्व शिक्षकांच्या अशा पुस्तिका दर महिन्याच्या ७ तारखेपर्यंत यथासंबंध नगरपालिका कार्यालय/ शिक्षण मंडळ यांच्याकडे पाठवाव्यात. शिक्षण मंडळ/ नगरपालिकेतील प्रशासन/प्रशासकीय अधिकारी-यांनी [ग्रॅडमिनिस्ट्रेटिव्ह ऑफिसर] त्यामध्ये आवाता नोंदी करून त्या १५ तारखेपर्यंत संबंधित शाळेला खास द्ताकरवी परत कराव्यात.

क) निवृत्तीनंतर पुस्तिकेत जमा दर्शविलेली रक्कम फंडातून काढून संबंधित निवृत्त शिक्षकांना निवृत्तीनंतर १५ दिवसांचे आत अदा करावी.

ड) वरीलप्रमाणे अदात नोंदवेली पुस्तिका नगरपालिका/शिक्षण मंडळाकडून विहित वेळेत परत न मिळण्याचे प्रकाश वारंवार घडल्यात ती बाब यथासंबंध नगरपालिका अध्यक्ष/शिक्षण मंडळ सभापती यांच्या नेदरेस आणण्याची शाळेच्या मुख्याध्यापकाची जबाबदारी असेल.

इ) भविष्य निर्वाह खाते पुस्तिका प्रत्येक नगरपालिका शिक्षकांना अदात भरत देण्याचे काम दिनांक ५.६.१९९३ पर्यंत पूर्ण करण्यात यावे.

०५. सुद्विषय निर्वाह निधीत जमा करण्याच्या इतर तरका

अ) नगरपालिका/शिक्षण मंडळ यांच्या प्राथमिक शिक्षकांसाठीच्या भविष्य निर्वाह निधीत चतुर्थ वेतन आयोणानुसार अनुज्ञेय थकवाकीची रक्कम, महागाई भत्त्याच्या फरकाची रक्कम, घरभाडे फरकाची रक्कम, इत्यादी विविध रकमा संबंधित कर्मचा-यांच्या भविष्य निर्वाह निधीमध्ये जमा करण्याबाबत शासनाकडून वेळोवेळी आदेश देण्यात येतात. तथापि, नगरपालिका/ शिक्षण मंडळ अशा रकमा वेळीच भविष्य निर्वाह निधीमध्ये जमा करीत नाहीत व त्यायोगे अनियमितता घडते. या अनियमिततेला यथासंबंध शिक्षण मंडळ/ नगरपालिकेतील प्रशासन/प्रशासकीय अधिकारी [ग्रॅडमिनिस्ट्रेटिव्ह ऑफिसर] यांना प्रामुख्याने जबाबदार धरण्यात येईल.

ब) भविष्य निर्वाह निधीसाठी प्राथमिक शिक्षकांना देण्यात येणा-या खाते पुस्तिकेमध्ये वरील ५[अ]प्रमाणे भविष्य निर्वाह निधीमध्ये जमा केलेल्या रकमेची देखील नोंद करण्यात यावी.

३] वापुढे नगरपालिका प्राथमिक शिक्षकांचे वेतन बेकामार्फत करण्यात येऊन असल्याने, भविष्य निर्वाह निधीसाठी त्यांच्या वेतनातून कपात केली रक्कम "म्युनिसिपल कॉन्सिल प्रायमरी स्कूल फंड" या बँक खात्यातून काढण्याची आवश्यकता नाही. त्यामुळे ही सर्व रक्कम सदर खात्यातच शिल्लक राहणार आहे. म्हणून ती वरमहा भविष्य निर्वाह निधीसाठी निर्माण केलेल्या फंडात न घुक्ता वळती करण्यात येईल अशी द्दक्षता घ्यावी लागेल.

ब] नगरपालिका प्राथमिक शिक्षकांनी, अल्पत अवघादात्मक किंवा अमानक उद्भवणारे निकडीचे प्रसंग वगळता, भविष्य निर्वाह निधीतून अग्रिमासाठी किमान दोन आठवडे आगाऊ अर्थ करावेत. न.पा.ने अग्रिम देण्यासाठी आवश्यक सरासरी किमान रक्कम फंडात शिल्लक ठेवून फंडातील उर्वरित रक्कम अनुज्ञेय किफायतशीर योजनांमध्ये [आ. राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्र इत्यादी] गुंतवावी.

क] प्राथमिक शिक्षकांच्या भविष्य निर्वाह निधीवर धावपाचा व्याजाचा दर वेळोवेळी शासनाकडून विहित केला जातो. नगरपालिका प्रशासन संचालनालयाकडून त्याची माहिती नगरपालिकांना दिली जाते. असे निदर्शनास आले आहे की, काही नगरपालिका प्राथमिक शिक्षकांच्या भविष्य निर्वाह निधीवर, शासनाने विहित केलेल्या दराने व्याज आकारणी करीत नाहीत हे उचित नाही. भविष्य निर्वाह निधी रकमेवर शासनाने विहित केलेल्या व्याज दर देणे नगरपालिकेवर बंधनकारक आहे.

उपदान व अंशराशीकरण

या दोन्ही बाबींसाठी शिक्षण मंडळाने/नगरपालिकेने प्रत्येक वर्षाच्या नोव्हेंबरमध्ये पुढील वर्षात लागणा-या अंदाजित अनुदानाबाबत शिक्षण संचालक व शिक्षण विभागाकडे अहवाल सादर करावा व या दोन्ही रकमांची अदायगी वेळोवेळी होईल अशी व्यवस्था करावी.

सेवापुस्तके

अ] सेवापुस्तकात वेळोवेळी अद्यावत नोंदी करण्यात येत नाहीत आणि प्राथमिक शिक्षकांना त्याची प्रत [डुप्लिकेट सप्लईड बुक] देण्यात येत नाही, ही नेहमी छुटोत्पत्तीस येणारी बाब आहे. शासनाने या संदर्भात अनेकवेळा स्पष्ट आदेश देऊन देखील अनेक नगरपालिका/शिक्षण मंडळांमध्ये हे काम पूर्तचित असल्याचे

आदेश नी. अद्यावत नोंदीसह हुजिकेट सधईस कु स शिक्षकांना उपाध्यक्ष करून देण्यासाठी दिनांक १५.६.१९९३ ही अंतिम तारीख घटपून पुढे पुढे केली आहे. या अवधीतील दिनांक ३०.५.१९९३ पर्यंत मूळ सेवा पुस्तकांचे अद्यावतीकरण व तदनंतर दिनांक १५.६.१९९३ पर्यंत हुजिकेट सधईस हून तयार करण्याचे काम पूर्ण करण्यात यावे.

शिक्षण मंडळ/नगरपालिका प्रशासन/प्रशासकीय अधिका-यांनी [अॅडमिनिस्ट्रेटिव्ह ऑफिसर] वरील विहित मुदतीत हे काम पूर्ण करून विभागीय उपसंचालकांकडे व जिल्हाधिका-यांकडे दिनांक ३०.६.१९९३ पर्यंत पूर्तता अहवाल सादर करावा.

ब] वरील काम विहित मुदतीत पूर्ण होण्यासाठी नगरपालिका व शिक्षण मंडळातील सर्व लिपिक/लिपिक टॅपलेखक/लेखा लिपिक/वरिष्ठ लिपिक तसेच शिक्षक यांना हे काम विभागून देण्यात यावे. ज्या ठिकाणी शिक्षण मंडळे असतील तेथे देखील नगरपालिका मुख्याधिका यांनी वरील कर्मचा-यांच्या सेवा उपलब्ध करून द्याव्यात. आवश्यकतासह ता. १२.९.१९९३ ते १२.९.१९९३ मधील दुसरा व चौथा शनिवार आणि सोमवार त्यांना वेळ या कामासाठी कार्यालयात येण्याचे आदेश द्यावेत व हजेरीच्या दिवशी केलेल्या कामासाठी बदली रजा देण्यात यावी. अद्यावत नोंदी करणा-या व हुजिकेट तयार करणा-या व मूळ सेवा पुस्तकातील नोंदीची पडताळणी [कंपेर करणा-या कर्मचा-यांनी नाव, हुद्दा लिहून तारखेसह पूर्ण सही सेवापुस्तकातील श्रेष्ठच्या पानावर करावी.

क] हुजिकेट सेवापुस्तके लिहून पूर्ण झाल्यानंतर, ती तपासून प्रमाणित करण्यात यावी व दिनांक १५.६.१९९३ या तारखेपूर्वी ती संबंधित शिक्षकांना देऊन मूळ सेवा पुस्तकातील श्रेष्ठच्या पानावर त्यांची पोष्यावती घेण्यात यावी.

ड] कोणत्याही नगरपालिका शिक्षक/शिक्षिकांच्या नव्या नियुक्तीचे आदेश तसेच त्यांच्या पगाराची अदायगी खाली नमूद केलेल्या बाबींची पूर्तता प्रथम झाल्याखेरीज करण्यात येऊ नये.

अशा कर्मचा-यांचे सेवापुस्तक तयार करणे, सेवापुस्तकांमध्ये आवश्यक सर्व माहिती/नोंदी भरणे, शैक्षणिक पात्रता, वय इत्यादी बाबत आवश्यक मूळ प्रमाणपत्राची तपासणी करून साक्षांकित छायापुती चिकटविणे, साक्षांकन नमुना संबंधित कर्मचा-यांकडून भरून देऊन संबंधित पोलीस अधीक्षक यांचेकडे तपासणीसाठी पाठविणे, वैयकीय तपासणीसाठी कर्मचा-यांस जिल्हा शल्यचिकित्सक किंवा शासनाचे मान्य कोलया रुग्णालयात पाठविण्याची कार्यवाही करणे, रुग्णालयास पोषित करण्याबाबतचे प्रतिज्ञापत्र त्यांकडून भरून घेणे.

महत्त्व निर्वहण निधी, पुस्तक-नि-निष्ठा निवृत्ती उपदान, गट विद्या योजना, इत्यादींच्या संदर्भात विहित नागनिर्देशन पत्र भरण घेऊन सेवापुस्तकातील मागील बाजूस चिकटपत्र घेऊन करावेत. वेतनवाढ नोंदव घेत संबंधित कर्मचा-यांची योग्य जागी नोंद घेणे व स्थहस्ताक्षरातील स्थानिक व कायमचा परता सेवापुस्तकाच्या मुखपृष्ठाच्या आतील बाजूस संबंधित कर्मचा-याकडून मिळून घेणे."

६] प्राथमिक शिक्षकांच्या प्रत्येक घडामोडीच्या नोंदी, त्यांच्या मूळ सेवापुस्तकात वित्तीय वर्षावर वेळच्या वेळी व तात्काळ करण्यात याव्यात व जून अखेरपर्यंत इंग्लिश सधर्मीत बुकामध्ये त्या नोंदविण्यात याव्यात. यासाठी प्राथमिक शाळेच्या मुख्याध्यापकांनी शाळेतील सर्व शिक्षकांची इंग्लिश सधर्मीत बुक एकत्रितपणे एप्रिलच्या पहिल्या पंधरवड्यात यथासंबंध नगरपालिका किंवा शिक्षण मंडळात यादीसह सादर करून यादीच्या स्थळ प्रतीवर पोचपाची ध्यावी व नगरपालिका/शिक्षण मंडळाने ती अन्वयात करून जून अखेरपर्यंत संबंधित शाळांना परत करावीत.

०९. वरील बाबीचे विनियमन परिच्छेद २ ते ८ मधील सर्व सुचनांच्या अन्वये संबंधित शिक्षण मंडळ/नगरपालिकांकडून करण्यात येत असल्याबाबत संबंधित शिक्षण उपसंचालक/जिल्हाधिकारी यांनी तातत्याने व काळजीपूर्वक खातरजमा करावी. यासाठी प्रत्येक शिक्षण मंडळ/नगरपालिकेने सोबत जोडलेल्या नमुन्यात त्रैमासिक अहवाल संबंधित शिक्षण उपसंचालक/जिल्हाधिकारी यांना मार्च/जून/सप्टेंबर/डिसेंबर महिन्याच्या ५ तारखेपर्यंत पाठवावा. शिक्षण मंडळ/नगरपालिकेला अनुदानाची अदायगी त्यांच्याकडून वरीलप्रमाणे तत्पूर्वीचा त्रैमासिक अहवाल प्राप्त झाल्याखेरीज व त्यात नमूद केलेल्या माहितीनुसार त्यातील सर्व बाबींवर त्यांनी केलेली कार्यवाही, समाधानकारक असल्याखेरीज करण्यात येऊ नये. अहवाल शिक्षण मंडळ/नगरपालिकेकडून प्राप्त न झाल्यामुळे अनुदान वितरीत करण्यास विलंब झाल्यास संबंधित शिक्षण मंडळाचे प्रशासन अधिकारी व संबंधित नगरपालिकेचे प्रामुख्याने प्रशासकीय अधिकारी व परिक्षणातील शिष्टावलीबाबत मुख्याधिकारी यांच्याविरुद्ध वेळीच कार्यवाही करण्यात यावी. तसेच नगरपालिका तपासणीच्या वेळी वरील बाबींच्या विनियमनाबाबत बारकाईने परिक्षण करून तेवढ्यापुरता स्वतंत्रपणे अहवाल शिक्षण उपसंचालक/जिल्हाधिकारी यांना पाठवावा.

१०. प्राथमिक शिक्षण नगरपालिकेची जबाबदारी

नगरपालिका प्राथमिक शिक्षकांच्या वेतन/निवृत्ती वेतन इत्यादी बाबतचे शासकीय अनुदान व या आदेशाप्रमाणे नगरपालिका हिश्याची रक्कम शिक्षण मंडळाकडे वार्षिक सुपूर्द करण्यात येत/ येणार असल्याने प्राथमिक शिक्षणाची/शाळांची यासुद्धे नगरपालिकेवर जबाबदारी राहिलेली नाही असा

कक्षापित भरतमंडी ही मंडळ आहे. त्यामुळे निःसंदिग्ध शब्दात स्पष्ट करण्यात येत की, वरील विविध व्यवस्था केवळ प्राथमिक शिक्षकांच्या घेतून, निवृत्ती घेतून इत्यादी उदात्तीत नियमितता व सुसूत्रता प्रस्थापित व्हावी यासाठी विहित केली असून, महाराष्ट्र नगरपालिका अधिनियम, १९६५ मधील कलम २९(५)(ब) अन्वये प्राथमिक शाळा प्रस्थापित करणे व त्यांचे वास्तव्य पार पाडणे व शाळेच्या इमारतीचे परिरक्षण करणे ही नगरपालिकेचीच प्राथमिक जबाबदारी आहे. त्यामुळे नगरपालिकांनी पूर्वीप्रमाणेच नगरपालिका प्राथमिक शाळांना आवश्यक सोई/सुविधा उपलब्ध करून घ्याव्यात व त्यांचा आवश्यक अतिरिक्त आर्थिक सहाय्य करावे.

११. सदरचे आदेश शासक शिक्षण विभागाच्या सहकृतीने व अनौपचारिक संदर्भ क्र. १५९७/(नॉंदी/शाळा)/(सविध-३५७), दिनांक २.४.१९९३ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

सहपत्र-अ) अहवालार्थ, संपूर्ण

ब) भविष्य निर्वाह निधी

नॉंदी प्रतिष्ठान, मुंबई

(Handwritten signature)

[मो. ल. काळे.]

महाराष्ट्र शासनाचे उपसचिव.

प्रति,

संचालक, नगरपालिका मंडळात, संचालनालय, मुंबई [१५ प्रती].

सर्व विभागीय आयुक्त व प्रादेशिक संचालक, नगरपालिका प्रशासन,

विभागीय आयुक्त हायलिय, नागपूर / अमरावती/नवी मुंबई

[कोकण भवन / पुणे/नाशिक/औरंगाबाद[प्रत्येकी २ प्रती]

सर्व जिल्हाधिकारी [प्रत्येकी ५ प्रती],

शिक्षण संचालक, शासक शिक्षण विभाग, रेंट्र बिल्डिंग, पुणे-१ [७ प्रती],

सर्व नगरपालिका अधक्ष/मुख्याधिकारी

त्यांनी कुप्यात या आदेशाची त्यांच्या प्रत्येक प्राथमिक शाळेच्या

मुख्यावकाशांना वाहवावी.

सर्व शिक्षण उपसंचालक [२ प्रती],

सर्व तलाठी/प्रशासन अधिकारी, प्राथमिक शिक्षण मंडळे [४ प्रती]

शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई [५ प्रती],

सर्व कार्यसिने अधिकारी, नगरविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

त्रैमासिक अहवाल प्रपत्रा

जिल्हाधिकारी व उपसंचालक
या दोघांना यथासंबंध नगरपालिका/शिक्षण मंडळ प्राथमिक शिक्षकांच्या
बाबतीत पाठवावयाचा त्रैमासिक अहवाल.

कार्यालयाचे नांव : _____

दिनांक : _____

दिनांक _____ रोजी संपुष्टात आलेला त्रैमासिक अवधी अहवाल

यथासंबंध नगरपालिका प्रशासकीय अधिकारी _____

किंवा शिक्षण मंडळ प्रशासन अधिका-याचे नांव

मी खाली नमूद केलेल्या बाबीवर कार्यालयात होत असलेल्या कार्यवाही/
कागदपत्रे स्वतः तपसून अचूक प्रमाणपत्र देत आहे :-

अ] वेतन अदायगी :

दिनांक _____ रोजी संपुष्टात आलेल्या त्रैमासिकात सर्व
प्राथमिक शिक्षकांना प्रत्येक महिन्यात वेतन अदायगी त्या समोर दर्शविलेल्या
तारखेला करण्यात आली.

महिना	कोणत्या तारखेला पगार दिला	अदायगीत विलंबाची कारणे
-------	------------------------------	---------------------------

उदा :- जानेवारी, १९९३   ५ फेब्रुवारी,
१९९३
इत्यादी.

ब] अनुदान "म्युनिसिपल कौन्सिल प्रायमरी स्कूल फंड" मध्येच जमा करणे :

शिक्षण खात्याकडून व नगरपालिकेच्या २०% हिश्याच्या रकमेपाटी प्राप्त
झालेली रक्कम "म्युनिसिपल कौन्सिल प्रायमरी स्कूल फंड" मध्ये जमा केली
व त्याच प्रयोजनासाठी खर्च केली. त्याचा अन्य कारणासाठी वापर केल्यात
त्या अनियमिततेला मी व्यक्तिशः जबाबदार धरला जाणार आहे याची
मला जाणीव आहे.

१] निवृत्ती वेतन प्रकरणे :

क-१] पुढील वित्तीय वर्षात घाली नसलेले प्राथमिक शिक्षक निवृत्त होत असून त्यांची निवृत्ती वेतन निश्चितीसाठीची प्रकरणे हाती घेण्यात आली आहेत.

नांव

निवृत्तीची तारीख

क-२] गेल्या महिन्यातह या पूर्वीच्या प्रत्येक महिन्यात सर्व निवृत्त शिक्षकांना निवृत्तीवेतन अदायगी वेळेवर करण्यात आली आहे.

क-३] खाली नमूद केलेले शिक्षक पुढील तहा महिन्यात निवृत्त होत असून त्यांची प्रकरणे निवृत्ती वेतन निश्चितीसाठी पाठविण्यात आली.
[पूर्वीच्या अडवालातील ताबे देखील पुन्हा नमूद करावीत]

नांव

निवृत्तीची
तारीख

प्रकरणे पाठविली
नसल्यास कारणे

क-४] वरील क-३ मधील प्रकरणांचा म्हणजे पुढील तहा महिन्यात निवृत्त होणाऱ्या प्राथमिक शिक्षकांच्या प्रकरणांचा भी स्वतः पाठपुरावा करित आहे.

क-५] वरील क-२ व क-३ मधील प्रकरणांची कोणतेही प्रकरण पुढील तहा नाही.

ड] अतिरिक्त अनुदान :

निवृत्त होणाऱ्या कार्यवाऱ्यांच्या निवृत्ती/उपदान/अंतराशीकरणासाठी पुढील वर्षी आवश्यक अंदाजित अतिरिक्त अनुदानाबाबत आवश्यक अडवात शिक्षण खात्याकडे पाठविले आहे.

इ] भविष्य निर्वाह निधी :

इ-१] मागील त्रैमासिकाला नव्याने ११ पुस्तक सर्व प्राथमिक शिक्षकांना भविष्य निर्वाह निधी पुस्तिका पुरविल्यात आल्या.

इ-२] सर्व प्राथमिक शिक्षकांच्या वेतनातून भविष्य निर्वाह निधीसाठी कपात केली रकम त्यासाठीच्या फंडात अक्षयत भरली.

इ-३] मागील महिन्यापर्यंत कपात केलेल्या रकमेची नोंद प्रत्येक शिक्षकाच्या भविष्य निर्वाह निधी पुस्तिकेत करून त्यांना तो गेल्या महिन्याच्या १५ तारखेपूर्वी परत करण्यात आली आहे.

इ-४] गेल्या त्रैमासिकात निवृत्त झालेल्या सर्व शिक्षकांना भविष्य निवाह निधीची पूर्ण रक्कम अदा करण्यात आली. त्यांची नावे व रक्कम खाली नमूद केल्याप्रमाणे :-

शिक्षकाचे नांव	अदा केलेली रक्कम	नसल्यात चिलंबाची कारणे
----------------	------------------	---------------------------

[सर्व निवृत्तांची नावे लिहावीत कोणतेही नाव वगळू नये]

इ-५] भविष्य निवाह निधीसाठी कापलेल्या रकमेव्यतिरिक्त अन्य रक्कम [उदा-महागाई भत्ता वाढ, घरभाडे वाढ, कोणतीही थकबाकी व विशेष करून भविष्य निवाह निधी कर्जापोटी कापलेली रक्कम] पंढात अणावत भरण्यात आली.

क] सेवापुस्तके :

फ-१] सर्व प्राथमिक शिक्षकांची सेवापुस्तके तयार करण्यात आली आहेत.

फ-२] गेल्या महिन्यात नव्याने नियुक्त झालेल्या प्राथमिक शिक्षकांची सेवापुस्तके देखील तयार केली आहेत.

फ-३] प्रत्येक प्राथमिक शिक्षकांच्या सेवापुस्तिकेत गेल्या जून महिन्यापर्यंतच्या सर्व नोंदी कस दिनांक १.७.१९९२ पूर्वी परत करण्यात आली.

४] प्रमाणपत्रे -

अ] मी शासन निर्णय, नगरविकास विभाग क्रमांक-जीईएन१०९०/१२६१/ प्र.क्र.३७२/९०/नावि-१५, दिनांक २० एप्रिल, १९९३ मधील सर्व सूचना वाचल्या असून त्यांचे काटेकोरपणे पालन करीत आहे.

ब] वरील पारिच्छेद दोनमध्ये दिलेले प्रत्येक प्रमाणपत्र व माहिती तत्संबंधीची संबंधित कागदपत्रे तपासल्यानंतर दिली असून ती संपूर्णपणे खरी आहे.

क] निवृत्ती वेतन प्रकरणांचे मी जातीने पाठपुरावा करीत आहे.

नगरपालिकांच्या बाबतीत	{	सही/-	-----
			[प्रशासकीय अधिकारी]
शिक्षण मंडळाच्या बाबतीत	{	सही/-	-----
			[मुख्याधिकारी]
शिक्षण मंडळाच्या बाबतीत	{	सही/-	-----
			[प्रशासन अधिकारी]

प्रति,

अ] जिल्हाधिकारी, ----- जिल्हा

ब] शिक्षण उपसंचालक, -----

महिना	वर्गणी	खातेदाराची वर्गणी	रकूण जमा	रकाना ५ मधील भविष्य निर्वाह निधी फंडात जमा केल्याची तारीख.	भविष्य निर्वाह निधी अग्रिम.	लेखापाल यांची तहवी.
१	२	३	४	५	दिनांक	रक्कम
जुलै						
ऑक्टोबर						
नोव्हेंबर						
डिसेंबर						
जानेवारी						
फेब्रुवारी						
मार्च						
एप्रिल						

टीप - मागील पानावरील सज्जुराहाह वरील मजकूर छापील

मंगीत पानावरील मजदुरांसह वरील मजकूर छापील पुस्तकात एका पानावर आला पाहिजे. त्याप्रमाणे पुस्तकातील पानाची उंची वाढवावी.

* या खाली छापण्याचा मजकूर मागील पानावर पहा.

1915 1916 1917 1918 1919

[illegible]

२] जल^६ क्षयति^७ सङ्ग^८ जल^९ [विनिर्दिष्टः]

13-00000

10

7
B
15
5
16
17

10
11
12
13
14
15
16
17
18

[illegible]

11221

निर्वाणाय

पुष्पासन अथवा मकी रा
अधिकारी

73 6421